

daje hudobiji; ali naj služi kaki ideji ali nobeni; ali naj ima kak krajen, občen, zgodovinsk ali sploh kak drug pomen, zato se moderni realist nič ne méni. Zunanost, ta mu je vse, efekt (vspeh) je njegov malik. O tem pravi Reichensperger, ki je v Nemcih poznat umetnišk kritik: Nur das materielle sensualistische Moment fällt in die Wagschale: mit gewichtiger Kennermiene erörtert man die Correctheit der Zeichnung, der

Pinselführung und Anatomie, spricht von Localfarben, Lasuren, Tönen, Tinten, Impasto und dergleichen mehr: ob Blut, Leben, Seele, Geist, Genie vorhanden ist, kommt gar nicht oder doch nur nebenher in Betracht.* (Fingerzeige auf dem Gebiete der kirchlichen Kunst st. 15.) Opomniti nam je treba le znanih imen: Mackart, Vereščagin in jasne so nam besede kritikove. (Dalje.)

Nekaj o našem mestniku (lokalu)

na *u* in *i* za možki in srednji spol.

(Spisal St. Rodoljub.)

 zadnji dobi so nekateri pisatelji naši namesto poprejšnjega in še sedanjega *u* začeli rabiti *i* v jedninskem mestniku možkih in srednjih imen za tako zvanimi »ozkimi soglasniki«¹⁾, pa tudi pri vseh soglasniških deblih; n. pr. na drevesi, pri imeni, po dnevi itd. — Zvédel sem iz dobre roke, da pišejo (pisévajo) tako iz teh razlogov ali ozirov: »z ozirom na zgodovinsko slovnico; na národ, ki *u* ne pozna²⁾... in z ozirom na stare (staroslovenske, Pis.) naše pisatelje.«

Jako lepo. — Pa preučila me je večletna izkušnja, da ima ta, nekoliko po zgodovinski slovnici, nekoliko po národni govorici, a nekoliko po stari slovenščini izbrana in ustanovljena pisava važnih nedostatkov, na katere hočem zlasti pisatelje, pa tudi učitelje, pravnike, duhovnike in druge opozoriti

¹⁾ Opozarjamo, da je Metelkove »ozke soglasnike« Janežičeva slovnica pomnožila s soglasnikom *c* (in *rj*), posnemaje staroslovenščino oziroma Miklosiča, ki pa ne rabi tega imena, katero obseza (s potrebno premeno) njegove stsl. topljence, neblike (palatalce) in sičnike — razun *z*. (Gl. »Formenlehre d. altslov. Spr.« 1854; str. 14.)

²⁾ Verodostojna svedoka pa pravita, da rabi koroškim Slovincem okoli Celovca neko *u* (tudi za ozkimi soglasniki); tako tudi na Gorškem (v Ajdovščini in malone vsem okraju, po njej imenovanem.)

iz zgolj dobrega namena, a ne, da bi koga žalil s tem.

Čitajoč slovenske mestnike, po sedanjem (*ikavskem*) načinu pisane: »pri gospodu Kaši, Drči, Hamiši, Jakši; v Bači, Drači, Konjici, Šmariji...«, ne vém izvestno, pišejo li se ti gospodje Kaša, Drča, Hamiša, Jakša... ali pa: Kaš, Drč, Hamiš, Jakš...; ne vém izvestno, zovejo li se ti kraji: Bača, Drača, Konjica, Šmarija¹⁾... ali pa: Bač, Drač, Konjic (v Bosni), Šmarije (Šmarje) itd. itd., t. j. ne znam jim izvestno pravega imenovalnika.

Ako pa čitam n. pr. v hrvatskem ali srbskem spisu pri prvih štirih imenih na koncu *i*, vém pri tej priči, da jim je imenovalnik na *a*; — čitaje pa (v hrvaščini ali srbsč.) »o gospodu Kašu itd.«; »u Baču, Draču, Konjicu, Šmariju (Šmarju)«... znam jim na mah tudi imenovalnike: Kaš... Bač, Drač, Konjic, Šmarije (Šmarje itd. itd.).

Tako tudi po mestnikih: (pri) otirači, perači, jutrnji, piči, roči, kosmači, ko-

¹⁾ Prim. »Koledar družbe sv. Moh.« 1889; str. 80. — V Kozlerjevem »Kratk. slov. zemljopisu« 1854 pogrešam te (ženske) oblike na str. 47. in str. 26 p. b. »St. Marein«; tako tudi v »Alfab. Namensregister zum vollständigen (?) Ortschaftenverz. itd. Wien 1882.« (Alfr. Hölder.) V 1. in v 2. knjigi čitaš samó »Šmarje«.

pači, roji ... samo ugiblješ, ne moreš razsoditi do dobra, kakšen imenovalnik sem si mislil: otirača, perača, jutrnja, itd. — ali pa: otirač, perač, jutrnje (n.) itd. Včasih znači oboja oblika isto: otirač ali otirača (Handtuch), perač in perača (Waschbläuel); jutrnja ali jutrnje (isto; »Letopis« 1882/3; str. 206); roč ali roča (Handhabe am Gefässe itd.); kopač ali kopača (Schüreisen); — včasih je pa pomen različen: pič, a (m.) = ždič (kotič pri peči, Sorgenstuhl, ondí str. 222); piča (Nahrung, Futter); kosmáč, m. (Lederapfel); kosmáča, f. pa = Stachelbeere (»Letop.« 1880; str. 138).

Poskusite nadalje po »ikavski« pisavi posloveniti ta stavek: »N. N. ist in Drača, und nicht in Drač gestorben.« — Jelite tako: I. I. je umrl v Drači, a ne (= pa ne, ne pa) ... v Drači (sic!). — Nejasno! — »ikavske« pisave velik nedostatek, zato, ker pogrešamo tu neobhodno potrebnega razločka med Dračo in Dračem. Povse jasno in natanko bi se pa to dalo povedati po »ukavski« pisavi, oziroma po slovnici Kopitar-

jevi in Miklosičevi (kakor po hrvatski in srbski), ako bi se reklo prvič: »v Drači«, drugič pa: »v Draču«; a to bi razumel tudi vsak prostak slovenski tako, kakor so mu brez dvojbe jasni tudi vsi »ukavski« spisi Vodnikoví in Ravnikarjevi.

Jasnost je vsakemu jeziku prva potreba, zlasti pa v knjigah in v pismih, posebno v pravnih. Ako ne umeš (ali »ne umeješ«) česa dobro v razgovoru, lahko poprašáš ónega, s katerim se razgovarjaš, kako si misli on to stvar; čitaje pa kaj v knjigi ali pismu, ne moreš si pomagati na ta način.

Zato mislim, da bi bilo jako ugodno in tudi narodu v korist, ako bi se hoteli sosebnó vsi gg. pisatelji, učitelji, pravniki, duhovniki i. dr. poprijeti zopet Kopitarjeve in Miklosičeve slovnice ter se tako v tém zjediniti ne le med seboj, nego tudi z brati Hrvati. Čim večja je jedinstvo med nami — tem bolje. Temu pritrjuje tudi naš velezaslužni gosp. Cigale.

Šola in življenje.

(Piše dr. Fr. L.)

II.

Ja kratki sostavek velja tebi, dragi prijatelj, ki si mi tako odkrito v svojem pismu razodel svoje misli o našem listu. Kako sem hvaležen za take dobre opomine, kako se veselim prostosrčne izjave, ki mi dohaja od take strani! Da, iz tega vidim, da šteje list mnogo pazljivih, mislečih čitateljev in mnogo dobrih prijateljev. Rad se ravnam in se bodem ravnal po takih dobrohotnih opominih in naj so tu pa tam celó združeni s kako neopravičeno in pretirano zahtevo. Prijatelj sme vse reči.

Vém pa tudi, da ima list precéj neprijateljev, kakor je vselej bilo, in še

bode. Kako naj se vedem proti tem? Ali naj se bojujem? Ali naj vzamem v roko ostro orožje, s katerim bi mogel — zavedam se tega — marsikomu vsekati skelečo rano? Nekaterim čitateljem bi zaradi zanimivosti ugajal tak boj, to vém tudi: a vendar ne morem po svojem načelu ustrezati tem, kajti list je namenjen resnobnemu delu in prijetni, nedolžni zabavi, a ne osebnim prepirom, ne odgovorom na nemilo, osebno žaljenje. Kot kristijan poznam proti takim »slovstvo (?) bogatečim« napadom ščit, nad katerim se skrhajo vsi, še tako nabrušeni kritični (?) noži. Zakaj bi ne bil večni previdnosti tudi za take izjave hvaležen? Ako hočem jaz druge voditi v